

Formacija župnih kateheta u Školi za župne suradnike u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji

Analiza i kritički osvrt

STANISLAV ŠOTA*

UDK: 257:262.3(497.5
Đakovo)
257:303.64
Izvorni
znanstveni rad
Primljeno:
19. rujna 2013.
Prihvaćeno:
28. listopada 2013

Sažetak: Škola za župne suradnike u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji pokrenuta je 2004. godine. Školovanje u njoj traje dvije godine. Cilj je Škole pružiti početnu i temeljnu teološko-pastoralno-katehetsku i duhovnu formaciju vjernicima laicima, volonterskim župnim suradnicima koje na formaciju potiče i šalje župna zajednica.

Od ukupno 207 polaznika, koji su završili Školu, 60% uključeno je aktivno u pastoralno katehetsko djelovanje u župi. Neangažiranih 40% ukazuje na potrebu sustavnije i kvalitetnije permanentne pedagoško-katehetske i eklezijalno-duhovne brige prije i nakon završetka Škole. Dio polaznika nije angažiran u onim područjima za koja se pripremao tijekom školovanja.

Motivi pohađanja Škole intrinzični su. Od 84 ispitanika njih 67 u potpunosti, a 13 djelomično, dakle 80 ispitanika Školu je upisalo kako bi produbilo i više upoznalo vjeru. Shvaćanje i doživljavanje Škole kao jednog od oblika kateheze odraslih ukazuje kako je Crkva đakovačko-osječka prepoznala želju mnogih odraslih vjernika za produbljivanjem vlastite vjere.

Sa župnikom – prvim katehetom u župnoj zajednici – izvrsno surađuje 52,4% ispitanika. S vjeroučiteljima izvrsno surađuje 18,5%. Kvalitetu Škole ispitanici su ocijenili vrlo visokom ocjenom $M=4,83$, a predavače u Školi ocjenom $M=4,76$. Zadovoljstvo Školom pokazuje kako Škola stvara kod polaznika prepoznatljivu kršćansku fizionomiju. Ona nije samo usvajanje vjerskih sadržaja, nego stvara novi mentalitet i trajni stil življenja vjere, sposobnost življenja života u vjeri, stvara teološko-egzistencijalnu jasnoću i volju za prenošenjem iskustva vjere.

U 70,4% ispitanika nedovoljna pripremljenost u katehiziranju stvara veliku poteškoću, nedostatak osobnoga vremena uzrok je nekvalitetne priprave u 60,8% ispitanika. Nedovoljan

* Dr. sc. Stanislav Šota, Đakovačko-osječka nadbiskupija, Strossmayerov trg 6, 31400 Đakovo, Hrvatska, stanislav.sota@os.t-com.hr

broj župnih suradnika u župnim zajednicama poteškoćom smatra 58,9%. Poteškoću nerazumijevanja okoline i obitelji osjeća 43% ispitanika.

Prema istraživanju identitet župnoga katehete čini: duhovna i vjernička vjerodostojnost (moralna dimenzija), suradnja, komunikacija i javno svjedočenje u društvu (svjedočka dimenzija), teološko-katehetska formacija i kompetentnosti (teološko-pedagoška dimenzija), redovita i sustavna angažiranost u župi (eklezijalno-pastoralno-katehetska dimenzija).

Škola za župne suradnike kvalitetan je i moderan evangelizacijski pastoralno-katehetski model. Istraživanje ukazuje na nužnu prementalizaciju svećenika, vjeroučitelja župnih kateheta, posebice kada se radi o suradnji i o timskom radu.

Ključne riječi: škola za župne suradnike, suradnik/animator župne kateheze, župna kateheza, suradnja, poteškoće, identitet župnoga katehete.

Uvod

Škola za župne suradnike u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji postoji nepunih deset godina. Osnovana je 2004. godine s prvotnim ciljem: župnu katehezu u župnim zajednicama osnažiti, unaprijediti, učiniti je sustavnijom i kvalitetnijom, zatim pružiti početnu i temeljnu teološko-pastoralno-katehetsku i duhovnu formaciju vjernicima laicima, te uključiti što veći broj vjernika laika u evangelizacijsko-pastoralno katehetski rad. Nakon prikaza njezine strukture, plana, programa i statističkih podataka upisanih i završenih polaznika Škole, u drugom dijelu rad analizira povedeno istraživanje među polaznicima Škole. Analiziraju se motivi pohađanja, kvaliteta i kvantiteta sadržaja Škole, uključenost u pastoralno-katehetsko djelovanje nakon formacije, zadovoljstvo radom, poteškoće s kojima se župni suradnici susreću, zatim koliko su otvoreni i spremni za permanentnu teološku-katehetsku naobrazbu, koliko i kako su zadovoljni suradnjom u katehiziranju sa župnicima, vjeroučiteljima i ostalim župnim katehetama i župnim suradnicima, najčešće poteškoće koje susreću u radu te što po njima čini identitet župnoga katehete i župnoga suradnika. Rezultati istraživanja i zaključci trebali bi dati smjernice pri donošenju mogućih izmjena i dorade strukture i rada Škole.

1. Ciljevi formacije u Školi za župne suradnike

Dokument o Crkvi *Lumen gentium* Drugoga vatikanskog koncila, govoreći o svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj službi vjernika laika, govori o dostojanstvu i jednakosti svih članova Crkve.¹ Dostojanstvo i jednakost »svih krštenih« ukazuje na

¹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium*, u: *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost (=KS), Zagreb, 2008., br. 34-36, str. 145.-149.(=LG)

nužnost angažiranosti vjernika laika u evangelizacijsko-pastoralno-katehetskom poslanju. Poslanje »pretpostavlja« sustavnu teološko-katehetsku i duhovnu formaciju. Budući da evangelizacija svijeta i društva traži evangelizatore, dokument o pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu naglašava »pravo« svih krštenika na pouku, odgoj i podršku u vjeri i kršćanskom životu.² Nakon Domovinskoga rata, Crkva đakovačko-osječka, svjesna novonastalih prilika i izazova, u duhu koncilske ekleziologije, želi svoje poslanje *ostvarivati po mnoštvu različitih oblika suodgovorna služenja svih krštenika te vjernicima laicima otvoriti prostore suodgovornosti.*³ Kroz sinodski hod mjesna Crkva⁴ prepoznala je župnu katehezu za sve uzraste i dobi, posebice potrebu župne kateheze za odrasle, kao životnu važnost i temeljnu zadaću na putu njezine obnove.⁵ Isto tako, uspostavom demokratskoga društva 90-tih godina prošloga stoljeća u vrlo kratkom roku pred prezbiterima su se pojavili mnogobrojni evangelizacijsko-pastoralno-katehetski izazovi, sadržaji i zadaće. Budući da su u mjesnoj Crkvi novonastale okolnosti zahtijevale i novi pristup, nove sadržaje, »nove ljude«, na poticaj i inicijativu biskupa, mons. dr. Đure Hranića, 2004. godine pokrenuta je Škola za župne suradnike.⁶ Cilj je Škole pružiti početnu i temeljnu teološko-pastoralno-katehetsku i duhovnu formaciju vjernicima laicima, volonterskim župnim suradnicima, koje na formaciju, u skladu sa svojim pastoralnim potrebama, potiče i šalje župna zajednica. Pohađanje Škole pretpostavlja i uključuje od ranije afirmiranu suradnju s prvim katehetom – župnikom, volontersku angažiranost u jednom od područja života župe, suradnju s pastoralnim vijećem i drugim suradnicima u župi, napose pretpostavlja prakticiranje vjere i redovit sakramentalni život. Škola priprema za evangelizacijski animatorski i/li suradnički rad na jednom području župnoga života, s određenom skupinom vjernika u župi.⁷ Vjernici laici koji završe Školu volonterski su suradnici ili animatori, jedan ili dva sata tjedno doprinose kvaliteti pastoralno-katehetskoga života i rada u vlastitoj župnoj zajednici. Škola ih osposobljava za bolje upoznavanje života i poslanja Crkve, osnova teologije, Svetoga pisma, moralne teologije, liturgije, pedagogije, psihologije i katehetike.

² Usp. IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, O pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu, u: *Dokumenti*, KS, Zagreb, 1990., br. 34, str. 81.

³ *TI SI KRIST – ZA NAS I ZA SVE LJUDE*, *Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*, Nadbiskupski ordinarijat Đakovo, 2008., br. 249, str. 139.

⁴ Od 2008. godine Đakovačko-osječka, a do tada Đakovačka i Srijemska. Naime, 2008. godine dogodile su se organizacijske i strukturalne promjene. Srijemska biskupija dobila je vlastitoga dijecezanskog biskupa, a Đakovačka biskupija uzdignuta je na čast Đakovačko-osječke nadbiskupije.

⁵ Usp. *TI SI KRIST – ZA NAS I ZA SVE LJUDE*, *Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*, br. 122, str. 77.

⁶ Usp. Okružnica, Osnivanje Škole za župne suradnike i Biskupijske glazbene škole, od 5. srpnja 2004., u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132(2004.)7/8, str. 600.

⁷ Usp. Škola za župne suradnike, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132(2004.)7/8, str. 586.

Škola, dakle, produbljuje polaznicima vlastitu eklezijalnost, suodgovornost, osobnu angažiranost, potrebu sustavne osobne duhovne formacije, veći doprinos evangelizacijskom djelovanju, napose spremnost da osobno iskustvo spašenosti u Isusu Kristu ponude ljudima svojega okruženja. Pohađanje Škole uključuje i posebne sadržaje iz kršćanske duhovnosti⁸ koji njeguju i izgrađuju duhovni profil polaznika, prilagođen njihovoj mjestu i službi u Crkvi, te ih uvode u kršćansku duhovnost.⁹

2. Struktura i nastavni plan i program Škole

Predmeti koji se predaju u Školi nisu kompatibilni s predmetima filozofsko-teološkoga studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu, niti na nekom drugom teološkom učilištu. Zbog toga se, na završetku školovanja u Školi za župne suradnike, izdaje Potvrdnica (valjana isprava o završenom školovanju) koja ne posjeduje učinke akademskoga stupnja na crkveno-pravnom, niti na civilno-pravnom području. Da bi se osoba uključila u pastoralno katehetski rad u župi, nakon primanja Potvrdnice potreban je, uz prethodnu molbu župnika, mandat od dijecezanskoga biskupa. Škola se organizira po regijama¹⁰, traje dvije godine,¹¹ prvu godinu svi polaznici pohađaju iste predmete,¹² a u drugoj godini u pastoralno-katehetskom dijelu biraju predmete¹³ i druge sadržaje koji ih pripremaju za animiranje ili za su-

⁸ Tijekom pohađanja Škole jednom godišnje organizira se cjelodnevna duhovna obnova (obično u adventu) te cjelodnevni duhovno-rekreativni izlet na kraju formacije.

⁹ Usp. isto, str. 586.

¹⁰ Svaku regiju čini više dekanata.

¹¹ Za upis potrebno je priložiti: krsni list; diplomu završnoga maturalnog ispita ili diplomu o završenom dodiplomskom ili poslijediplomskom studiju; popis pastoralno-katehetskih seminara na kojima je kandidat sudjelovao; preporuku župnika župe u kojoj kandidat stanuje, s posebnim osvrtom na kršćanski život i svjedočanstvo, te dotadašnji vid suradnje u životu župne zajednice; župnikovo obrazloženje potrebe za školovanjem kandidata, s opisom konkretnoga područja predviđene zauzetosti kandidata, s potpisom dvije trećine župnoga pastoralnog vijeća; izjava u pisanom obliku o preuzimanju putnih troškova i upisnine župnika i dvije trećine članova župnoga ekonomskog vijeća; dvije fotografije. Upis se sastoji od komisijskoga razgovora predstojnika Škole, tajnice i jednoga od profesora i predavača na Školi s kandidatom o općim kršćanskim vrjednotama, o motivima te od bodovanja u prethodnom školovanju i dotadašnje angažiranosti u životu župne zajednice.

¹² Na prvoj godini sve predmete predaju profesori na KBF-u u Đakovu. Predmete i satnicu možete pronaći u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132(2004.)7/8, str. 591.-592., ili web stranici www.djos.hr, Škola za župne suradnike.

¹³ Na drugoj godini predaju jednim dijelom profesori KBF-a u Đakovu, zatim afirmirani suradnici na jednom od pastoralno-katehetskoga područja unutar Pastoralnoga centra, suradnici Katehetskoga ureda, i ujedno autori katehetskih priručnika za župnu katehezu. Predmete i satnicu mogu se pronaći u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132(2004.)7/8, str. 593.-595., ili internetskoj stranici www.djos.hr, Škola za župne suradnike.

radnju na određenom području evangelizacijskoga poslanja, uz prethodni dogovor sa župnikom, prema osobnim afinitetima. Škola traje ukupno 192 sata, odnosno 96 sati godišnje.¹⁴ U drugoj godini polaznici mogu izabrati pohađanje nastavnoga plana i programa koji će ih osposobiti za ulogu animatora ili suradnika¹⁵ u katehezi nižih razreda osnovne škole, katehezi viših razreda osnovne škole, pastoralu braka i obitelji i izvanliturgijskim molitvenim slavljinama. Nakon položenih ispita u drugoj godini formacije svaki polaznik dužan je izraditi završni rad, uz mentorstvo jednoga od predavača. Završni rad izlaže pred tročlanom ispitnom komisijom i ostalim polaznicima. Škola, dakle, omogućuje polaznicima da postanu:

- a) suradnik ili animator župne kateheze prvopričesnika i nižih razreda osnovne škole;
- b) suradnik ili animator župne kateheze viših razreda osnovne škole;
- c) suradnik ili animator u pastoralu braka i obitelji;
- d) suradnik ili animator u pripremi i animiranju izvanliturgijskih molitvenih susreta u župi.¹⁶

3. Statistički podatci Škole od 2004. do rujna 2013. godine

Od prve generacije polaznika, upisanih 2003. godine, do 2013. godine Škola za župne suradnike organizirana je u šest regija: đakovačkoj, županjskoj, osječkoj, slavonskobrodskoj, vinkovačko-vukovarskoj, valpovačko-donjomiholjačkoj. U sedmoj generaciji u Đakovu¹⁷ u Školi od upisanih 40 polaznika do rujna 2013. godine Školu je završilo 24 polaznika.¹⁸

U šest generacija Školu je upisalo 307 polaznika, a završilo 207 kandidata, odnosno 67,4% polaznika je završilo, a 32,6% nije.¹⁹ Najčešći su razlozi odustajanja: nemogućnost redovitoga pohađanja predavanja zbog obiteljsko-poslovnih obveza, nedovoljna upućenost u narav Škole te »krivi« osobni motivi upisa i pohađanja.

¹⁴ Izostanak s jedne trećine predavanja tijekom godine uskraćuje mogućnost završetka formacije. Nastava se održava subotom.

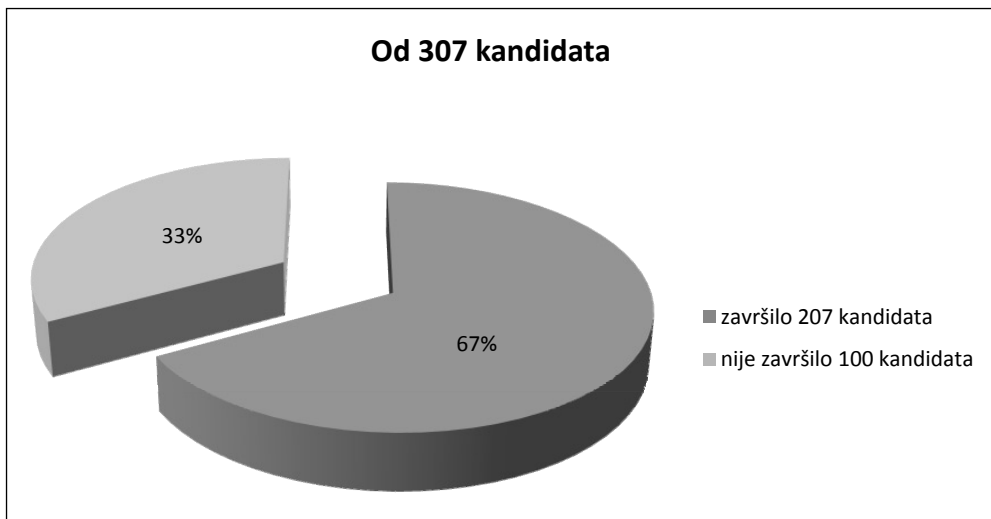
¹⁵ Razlika suradnik i/li animator prvotno se očituje u prethodnom obrazovanju (suradnik – osoba koja je završila SSS, a animator – osoba koja je završila VŠS ili VSS). Primanjem Potvrdnice o završenoj Školi i mandata od dijecezanskoga biskupa, animator, za razliku od suradnika, samostalniji je u pastoralno-katehetskom radu.

¹⁶ Usp. www.djos.hr, Škola za župne suradnike

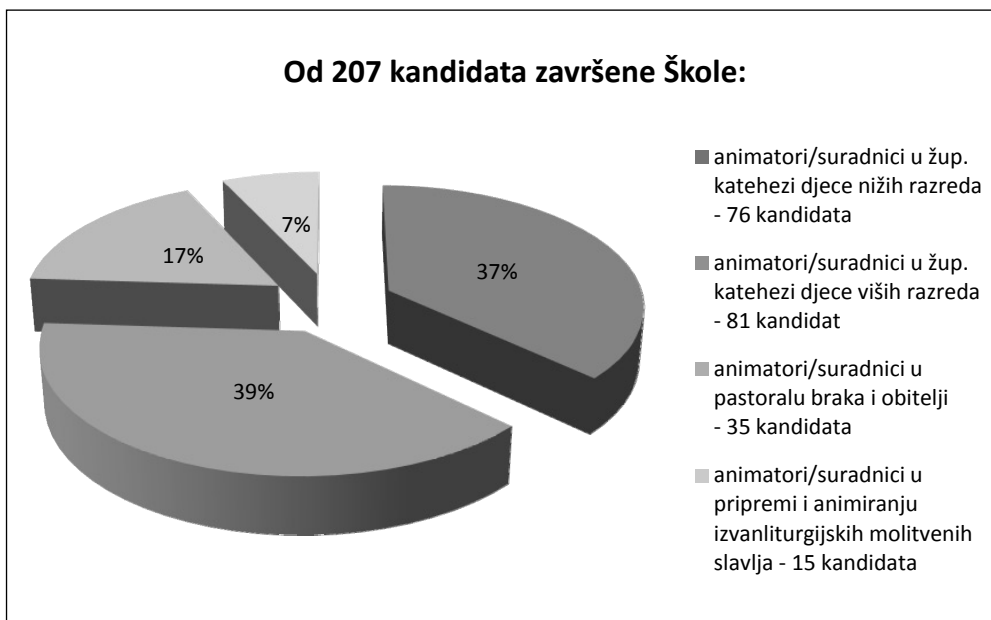
¹⁷ Nakon što se Škola organizirala do 2011. godine u svim regijama nadbiskupije, odlukom biskupa dr. Đure Hranića upis, pohađanje te pokretanje Škole u jednoj od regija ne će biti svake godine, kao do jeseni 2012. godine, nego svake druge godine.

¹⁸ Sedma generacija polaznika nije zahvaćena provedenim istraživanjem i navedenom statistikom.

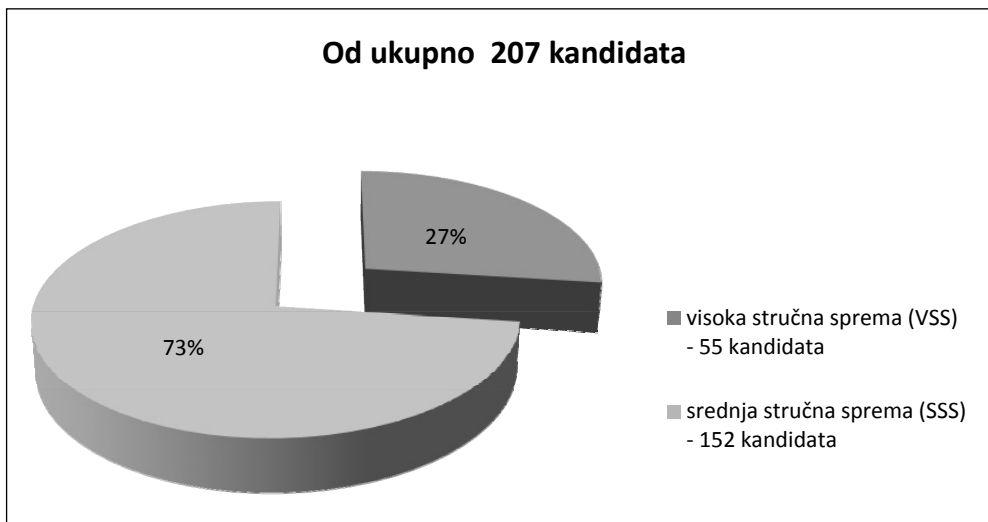
¹⁹ Usp. Arhiv Škole za župe suradnike od 2004. do 2013. godine.

Nakon šest generacija polaznika u Školi za župne suradnike Nadbiskupija đakovačko-osječka bogatija je za 76 suradnika i/li animatora župne kateheze za niže razrede osnovne škole i prvopričesničke skupine, 81 suradnika i/li animatora viših razreda osnovne škole, 35 suradnika i/li animatora u pastoralu braka i obitelji, te 15 suradnika i/li animatora u izvanliturgijskim molitvenim slavljinama u župi.

Budući da o prethodnom obrazovanju »ovisi« suradnički, odnosno animatorski angažman, svega 27% polaznika sa završenom školom mogu biti samostalniji u evangelizacijsko-pastoralnom radu. Od 207 kandidata 55 polaznika prije upisa u Školu završilo je VSS ili VŠS, a 152 polaznika SSS.

4. Rezultati provedene ankete među prvih šest generacija polaznika Škole za župne suradnike

Anketom među polaznicima koji su završili Školu župne suradnike htjelo se preko (samo)vrjednovanja i kritičkoga osvrta polaznika:

- a. unaprijediti kvalitetu²⁰ Škole u budućnosti;
- b. provjeriti mišljenje i stavove župnih suradnika o uključenosti u pastoralno-katehetsko djelovanje u župi;
- c. unaprijediti kvalitetu rada²¹ župnih suradnika;
- d. ispitati kvalitetu i zadovoljstvo radom župnih suradnika kao složene stvarnosti župe i župnih zajednica;

²⁰ Pod kvalitetom podrazumijevamo zadovoljstvo završenom Školom za župne suradnike i programom, kvalitetom upoznatih novih sadržaja u Školi, aktivnostima i suradnjom u župi.

²¹ Praćenje i unaprjeđenje kvalitete rada župnih suradnika ima za cilj uspostavljanje mehanizama i definiranje načina i mjera za praćenje i promicanje kvalitete katehetske suradnje po župama.

- e. otkriti motive pohađanja Škole, procijeniti kvalitetu i kvantitetu sadržaja i predavanja u Školi;
- f. upoznati se s kvalitetom suradnje sa župnikom i s ostalim župnim katehetama;
- g. identificirati poteškoće s kojima se župni suradnik susreće u radu;
- h. spoznati, prepoznati i proanalizirati iskustva pojedinca u župnoj zajednici;
- i. kritički se osvrnuti na motive upisa, pohađanja Škole te rada u župi;
- j. analizirati otvorenost i spremnost za permanentnu teološku-katehetsku nabrazbu;
- k. preko (samo)vrjednovanja i kritičkoga osvrta analizirati spremnost na timski rad, zatim eklezijalnu dimenziju angažmana, međuljudske odnose u župi;
- l. prepoznati najčešće poteškoće na koje nailaze u radu.

Rezultirati istraživanja trebali bi dati smjernice pri donošenju potrebitih budućih odluka, mogućih izmjena i dorade strukture i rada Škole. Anketni upitnik bio je anoniman. U istraživanju sudjelovalo je 84 sudionika, od toga 20 (24%) muškaraca i 64 (76%) žena. S obzirom na dob, raspon godina života bio je od 25 do 71 godinu. Prosječna je dob ispitanika 46,1 godina. Želja je bila ispitati ukupno 207 župnih suradnika²², koliko ih je ukupno završilo Školu za župne katehete, što znači da je anketu ispunilo ukupno 41% župnih suradnika.²³

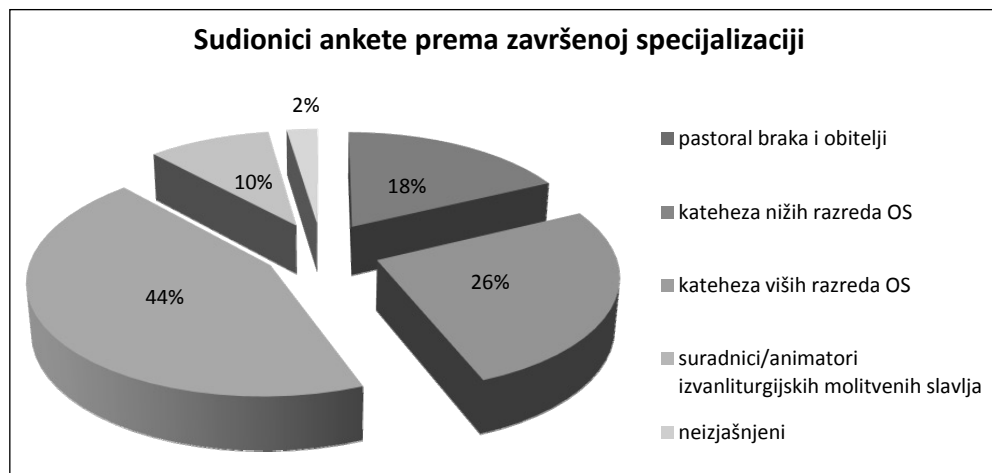
²² Instrument korišten u ovom istraživanju sastoji se od Općega dijela ankete (dob, spol, stručna sprema, specijalizacija u Školi, aktivna uključenost u katehezu i skupina koju katehizira sudionik) i Ankete za župne suradnike. Anketu za župne suradnike (neobjavljen rukopis) izradio je dr. Stanislav Šota, u suradnji s mag. psych. i soc. Monikom Ećimović, koja je rezultate i obradila. Upitnik se sastojao od 5 subskala, a čine ga 50 tvrdnji koje se odnose na aspekte važne za kvalitetu rada župnoga suradnika u župnoj zajednici. Procjena rada župnih suradnika, mjerila se pomoću 50 čestica Likertova tipa, u rasponu je od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Vrijeme rješavanja instrumenta bilo je neograničeno. Pouzdanost upitnika iznosi $\alpha = 0,73$. Provedeno je individualno ispitivanje među župnim suradnicima. Zajamčeno im je da će rezultati biti korišteni isključivo u istraživačke svrhe te da je pristupanje istraživanju dobrovoljno. Zadatak sudionika bio je pažljivo pročitati svaku tvrdnju ankete i među ponuđenim odgovorima zaokružiti onaj koji se najviše odnosi na njih. U obradi rezultata morali smo iz istraživanja djelomično izostaviti jednog ispitanika koji nije ispravno ispunio cijeli upitnik. Statistička obrada rezultata temelji se na računalnom programu SPSS, u sklopu kojeg smo izračunali deskriptivnu statistiku, *Cronbach alfa* koeficijent pouzdanosti za sve varijable korištene u anketi ($N=84$).

Potrebno je napomenuti da su korištene intervalne skale od 1 do 5, gdje veći rezultat ukazuje na veći stupanj zadovoljstva i slaganja, tj. 1 ukazuje na potpuno neslaganje i nezadovoljstvo, a 5 na potpuno slaganje i zadovoljstvo (iznimka su negativne tvrdnje koje su posebno naglašene u tekstu).

²³ Uzorak je prigodan, može se smatrati reprezentativnim jer nema razloga smatrati da ispitana skupina drukčije doživljava katehetski rad od onih koji nisu sudjelovali u istraživanju. Istraživanje je provedeno u svibnju 2013. godine.

4.1. BROJ ANGAŽIRANIH POLAZNIKA U ŽUPI NAKON ZAVRŠENE ŠKOLE

U anketi najviše je sudjelovalo animatora/suradnika viših razreda osnovne škole 37, ili 44%, zatim polaznika za katehezu nižih razreda, 22 polaznika, ili 26%, 15 polaznika koji su završili pastoral braka i obitelji, ili 18% te 8 polaznika koji su završili za animatora ili suradnika u izvanliturgijskim molitvenim slavljinama, ili 10%. Dvoje anketiranih nije navelo smjer koji je završilo.

Veoma važna činjenica za budući rad Škole, posebice upis, analizu motivacije prijavljenih kandidata, teološko eklezijalno pedagoško osobno vjerničke predispozicije, snažniju potrebu svijesti i »ozbiljnosti župnika i ŽPV-a« pri slanju i pisanju preporuka za upis, pokazuje velik broj polaznika koji su završili Školu, a koji nisu više angažirani u župi. Naime, 38% anketiranih polaznika nakon završetka Škole nije angažirano ni u jednom od evangelizacijsko-pastoralno-katehetskih područja u župi. Ako se tomu pribroji i 2% onih koji se nisu izjasnili,²⁴ onda 40% polaznika nakon završene Škole, umjesto snažnijeg pastoralno-katehetskoga angažmana u župnoj zajednici, isključeno je ili se isključilo iz zauzetijega suodgovornog rada u župi. Neangažiranih 40% ukazuje na potrebu sustavnije i kvalitetnije permanentne pedagoško-katehetske i eklezijalno-duhovne brige nakon završetka Škole. Već je tijekom pohađanja Škole dio polaznika ukazivao na poteškoće upisa i angažmana nakon završetka. Naime, jedan dio polaznika žalio²⁵ se kako su oni Školu upisivali na inzistiranje žu-

²⁴ Za pretpostaviti je da je 2% neizjašnjenih. Ostalo je neizjašnjeno iz revolta i razočaranosti što nisu angažirani.

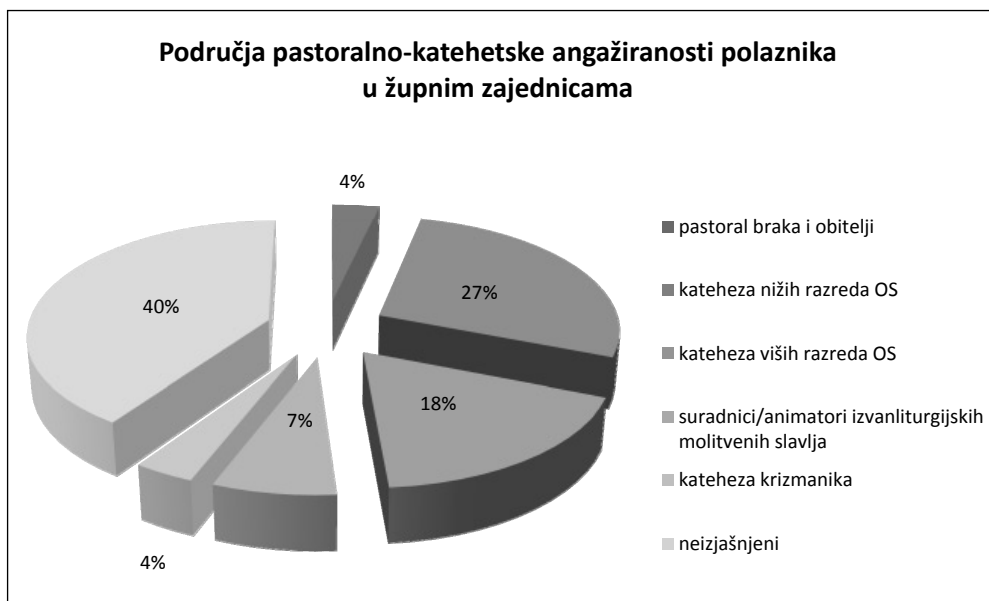
²⁵ Polaznici su se žalili predstojniku Škole.

pnika kako »se nadbiskup ne bi ljutio i župniku prigovarao«. Na takav stav najviše su se žalili polaznici koji u župama imaju dovoljno vjeroučitelja i časnih sestara za župnu katehezu.²⁶

Da su animatori/suradnici u pastoralnom katehetskom angažmanu jednim dijelom prepušteni »samovolji župnika«, zatim nemogućnosti pohađanja školovanja za željeno područje zbog nedovoljnoga broja kandidata te promjene interesa samih kandidata, pokazuju rezultati ankete po kojima *velik broj polaznika nije angažiran u onim područjima za koja se pripremao tijekom školovanja*. Od 18% ispitanika koji su završili pastoral braka i obitelji, svega 4% angažirano je u pastoralu braka i obitelji, od 44% suradnika/animatora kateheze viših razreda 18%, od 10% za izvanliturgijska molitvena slavlja 7%. U katehezi nižih razreda angažiran je veći broj od broja koji je završio i to za 1%, a 4% ispitanika katehizira krizmanike, premda ni u jednoj generaciji, zbog nedovoljnoga broja zainteresiranih, nije bilo omogućeno školovanje za krizmaničku skupinu.

²⁶ Od početka školovanja jedan dio župnika ostavlja dojam kako na polaznike Škole u evangelizacijsko-pastoralno-katehetskom radu ne računa. Ukazivanje predstojnika Škole na nekoliko instanci zasad nije imalo učinka.

4.2. MOTIVI UPISA I PRIMJENJIVOST SADRŽAJA

4.2.1. Motivi upisa

Motivi upisa u Školu uvelike određuju i angažman nakon završetka školovanja. Rezultati ankete ukazuju: što je motiv pohađanja bio osobniji, sadržajnije, jasniji, rad i angažman nakon završetka to je suodgovorniji, redovitiji, intenzivniji i predaniji, a katehete su zadovoljnije osobnim angažmanom. Anketa pokazuje kako prilikom upisa nije dobro da župnik ima presudnu ulogu. Župnik bi trebao prethodno kandidata dobro motivirati, unaprijed nekim od oblika angažmana oraspoložiti te odgovoriti i na taj način pripremiti. Naime, 40% ispitanika, koji nisu angažirani, treba tražiti među 50 ispitanika koji su izjavili kako je župnik imao djelomičnu ili presudnu ulogu pri upisu kandidata. Od ukupno 84 anketiranih župnih kateheta na 8 ispitanika u potpunosti ili djelomično utjecala je neka druga osoba – vjeroučitelj – časna sestra ili župni kateheta, a ne župnik. Ono ukazuje na nužnu potrebitu prementalizaciju eklezijalne, ali pastoralno katehetske svijesti, posebice prementalizacije pastoralno katehetskog rada, strukture i organizacije.²⁷

Drugi razlog neangažiranosti nakon završetka Škole leži u činjenici što je veliki broj upisao i pohađao Školu kako bi produbio osobno znanje o vjeri i produbio osobnu vjeru. Od 84 ispitanika njih 67 u potpunosti, a 13 djelomično, dakle 80 ispitanika,

²⁷ Usp. A. T. FILIPOVIĆ, *U službi vjere i rasta osoba*, Glas Koncila, (GK), Zagreb, 2011., str. 119.

Školu je upisalo kako bi produbilo i više upoznao vjeru.²⁸ Shvaćanje i doživljavanje Škole kao jednog od oblika kateheze odraslih ukazuje na to da je Crkva đakovačko-osječka pozvana prepoznati želju mnogih odraslih vjernika za produblivanjem vlastite vjere. Mjesna Crkva đakovačka i srijemska tijekom Sinode prepoznala je važnost sustavne kateheze odraslih vjernika. *Župna kateheza ne odnosi se samo na odgoj djece i mladih, nego ponajprije na pouku, odgoj i iskustvo vjere odraslih vjernika, od koje će veliku korist imati i uvijek potrebna kateheza namijenjena djeci, adolescentima i mladima.*²⁹ Jedan od mogućih budućih koraka mjesne Crkve đakovačko-osječke mogao bi u evangelizacijsko pastoralno katehetskom planu biti osnivanje i pokretanje (Škole) kateheze odraslih u svim gradovima ili regijama Đakovačko-osječke nadbiskupije na principima, postavkama, posebice strukturi Škole za župne suradnike. Njezino pokretanje također bi moglo biti svake druge godine, a nositelji bi bili timovi koje bi činili svećenici, vjeroučitelji diplomirani teolozi i katehete koji su završili Školu za župne suradnike.

Eklezijalna svijest i suodgovornost prisutna je i prije upisa u školu. Školu je upisalo 94,1% ispitanika jer je »osjetilo potrebu dati svoj doprinos Crkvi«. Isti postotak upisom u Školu »želio se angažirati u župnoj zajednici«. No, očito da je njihova eklezijalnost usko povezana i poistovječena s odnosom, komunikacijom i suradnjom sa župnikom te je ona na »krhkim nogama«. Tijekom formacije potrebno je stoga naglašenije osnažiti polaznicima kako *poslanje svih krštenika, jest crkveno, štoviše apostolsko. Njihov apostolat predstavlja »sudjelovanje u samoj spasiteljskoj misiji Crkve«* i čini sastavni dio njezina poslanja te ima oznaku crkvenoga dostojanstva. *Proizlazi iz odnosa vjernika laika prema Kristu, i u jednakoj mjeri pripada crkvenom spasenjskom poslanju, kao i apostolat zaređenih krštenika. To znači da vjernici laici svoje mjesto u Crkvi i svoje poslanje ne primaju od zaređenih služitelja, nego od Krista.*³⁰

4.2.2. Primjenjivost sadržaja

Od samoga početka ljudske povijesti čovjek je aktivno nastojao usavršavati svoj rad, iskustva, znanja i prenosio ih na nove naraštaje.³¹ To se odnosi i na područje odgoja u vjeri. Škola za župne suradnike želi osposobiti vjernike laike za volonterski pastoralno-katehetski rad. Promatrajući narav Škole u cjelini, Školom je u potpunosti zadovoljno 88%, a djelomično 12% ispitanika. Kvalitetnijom osobom u vjeri i vjerskom znanju smatra se 39,2%, djelomično 40,4%, nekompetentnim

²⁸ U svakoj generaciji gotovo svi polaznici predstojniku Škole isticali su kako su presretni što imaju priliku pohađati Školu upravo radi toga što mogu produbiti svoje znanje o vjeri i osobnu vjeru.

²⁹ *TI SI KRIST – ZA NAS I ZA SVE LJUDE, Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*, br. 122, str. 77.

³⁰ *Isto*, br. 249, str. 139.

³¹ A. VUKASOVIĆ, *Pedagogija*, Zagreb radna organizacija za grafičku djelatnost, Samobor, Zagreb, 1990., str. 40.

1,4%, a 19% ispitanika izjasnilo se »ni da, ni ne«. Za prenošenje i poučavanje u vjeri osposobljenim i kompetentnim u potpunosti smatra se 57,1%, djelomično 33,3%, nekompetentnim 9,6%. Približiti poslanje i rad župnoga suradnika ostalim vjernicima u župi kompetentnim u potpunosti smatra se 54,7%, djelomično 33,3%, nekompetentnim se smatra 1,4%, neizjašnjeno 10,6%.

Ispitanici su najmotiviraniji željom produbiti i više upoznati sadržaje vjere te angažirati se u župi. Zbog toga su gotovo svi načelno zadovoljni Školom. Motiviranost za angažiranje te veliki broj onih koji žele dati svoj doprinos Crkvi, mjesna Crkva ne bi smjela zanemariti.

Motivi upisa i primjenjivost sadržaja	M
ŠZŽS UPISAO SAM NA POTICAJ ŽUPNIKA.	2,98
ŠZŽS UPISAO SAM KAKO BIH PRODUBIO I VIŠE UPOZNAO SADRŽAJ VJERE.	4,72
ŠZŽS UPISAO SAM JER SAM OSJETIO POTREBU DATI SVOJ DOPRINOS CRKVI.	4,67
UPISOM U ŠZŽS ŽELIO SAM SE ANGAŽIRATI U ŽUPNOJ ZAJEDNICI.	4,66
ŠZŽS SAM UPISAO NA NAGOVOR DRUGIH ŽUPNIH SURADNIKA.	1,59
SMATRAM DA JE ŠZŽS VRLO KORISNA	4,88
TIJEKOM ŠZŽS RAZVIO SAM OSJEĆAJ KOMPETENTNOSTI.	4,16
MISLIM DA MI STEČENA ZNANJA I VJEŠTINE POMAŽU DA POSTIGNEM BOLJE REZULTATE U RADU.	4,46
STEČENA ZNANJA I VJEŠTINE KORISTE MI U SUSRETIMA I INTERAKCIJI S DRUGIM OSOBAMA.	4,46
U RAZGOVORU S DRUGIM OSOBAMA OSJEĆAM SE KOMPETENTNIM KADA TREBAM OBJASNITI ULOGU ŽUPNOGA SURADNIKA.	4,39

M= aritmetička sredina

4.3. KVALITETA I KVANTITETA PRUŽENIH SADRŽAJA

Svaka permanentna formacija u svojim nastojanjima mora obuhvatiti i pružiti kvalitetne sadržaje, posebice sadržaje koji će potaknuti spoznajne procese, stvoriti mo-

tivacijsku klimu usvajanja sadržaja i omogućiti razvijanje kreativnosti polaznika.³² Tijekom školovanja, napose u drugoj godini, u tzv. pedagoško-katehetskoj, u više navrata polaznici su isticali potrebu i želju za većom kvantitetom sadržaja. Kako bi Škola bila što kvalitetnija, polaznici su pitani o kvaliteti i kvantiteti sadržaja. Predavanja su bila kvalitetna i korisna za 98,6% ispitanika. Školu bi rado ponovno upisalo 79,7%. Veću količinu teološko-filozofskih i pedagoško-katehetskih sadržaja želi 60,8%. Profesori i predavači na Školi mogu biti posebno zadovoljni na uloženom radu i trudu, jer 97,6% ispitanika smatra kako su predavanja bila kvalitetna i zanimljiva. Da kvalitetnim, primjerenim, korisnim sadržajima Škola osposobljava župne suradnike za rad smatra 91,7% ispitanika.

Istraživanje ukazuje i pokazuje na prisutnu kvalitetu, ozbiljan rad, pristup i polaznika i predavača u Školi, veliko zadovoljstvo planom i programom Škole za župne suradnike, kvalitetom sadržaja (predmeta) te na zainteresiranost za nove spoznaje i znanja. Stoga, ukoliko ne želimo izgubiti jednu naglašeno zainteresiranu populaciju u evangelizacijsko-pastoralno-katehetskom radu u župnim zajednicama, *permanentna formacija mora biti kvantitetom i kvalitetom sadržajnije*. Budući da više od 60% ispitanika smatra kako bi školovanje trebalo sadržavati veću količinu sadržaja, valjalo bi, posebno drugu godinu formacije, dodatno još domisliti i obogatiti.

Zadovoljstvo školom pokazuje kako Škola ostvaruje i stvara kod polaznika prepoznatljivu kršćanku fizionomiju. Ona nije samo usvajanje vjerskih sadržaja, nego stvara novi mentalitet i trajni stil življenja vjere, sposobnost življenja života u vjeri, teološko-egzistencijalnu jasnoću i volju prenošenja i drugima iskustva vjere.

Kvantiteta i kvaliteta upoznatih novih sadržaja	M
MISLIM DA JE KOLIČINA UPOZNATIH NOVIH SADRŽAJA PRIMJERENA ŽUPNIM ANIMATORIMA/SURADNICIMA.	4,43
PREDAVANJA ZA POLAZNIKE ŠKOLE BILA SU KVALITENA I KORISNA.	4,83
RADO BIH PONOVIŠNO UPISAO ŠZŽS.	4,28
KOLIČINA UPOZNATIH NOVIH SADRŽAJA TREBALA BI BITI VEĆA.	3,67
PREDAVAČI U ŠKOLI IMALI SU KVALITETNA I ZANIMLJIVA PREDAVANJA.	4,76

M= aritmetička sredina

³² Usp. V. ANDRILOVIĆ, M. ČUDINA-OBRADOVIĆ, *Psihologija učenja i nastave*, Školska knjiga, Zagreb, 1996., str. 208.

4.4. OSTALE PASTORALNE AKTIVNOSTI ŽUPNIH SURADNIKA

Suradnici i animatori župne kateheze, postaju u župnim zajednicama novost konkretiziranja katehetskoga navještaja te intenzivna sustavna briga za katehizaciju povjerenih skupina. Mnogi od njih, uz katehetski angažman i rad, aktivni su i na ostalim područjima pastoralnoga rada. U sudjelovanju i izradi godišnjega plana i programa župne kateheze sudjeluje 32,9%. U izradi cjelokupnoga godišnjeg pastoralno-katehetskog plana i programa angažirano je 36,6%. U osmišljavanju prigodnih sadržaja, posebice za Božić, blagdan sv. Nikole, itd., sudjeluje 35% ispitanika, svira ili pjeva u zboru 45,1%, službu čitača vrši 60,8%. U medijskom pastoralu angažirano je 12,8%, kao župni dopisnik ili uređivač župne mrežne stranice, 53,2% članovi župnoga pastoralnog vijeća, a 6,6% župnoga ekonomskog vijeća. U prigodnim programima, liturgijskoj pripravi za euharistijsko slavlje Prve pričesti i sakramentu krizme sudjeluje 50% ispitanika. U župnoj administraciji redovito ili povremeno radi ili pomaže župniku 6,4%. Vodi, uređuje i radi u župnoj biblioteci 5,2%. Kroniku župe ili spomenicu piše 3,8%.

Svaka župska zajednica, sa svojim socijalno-kulturnim ambijentom i vlastitom vjerskom praksom, stvara pastoralno katehetske uvjete koji zahtijevaju narav i izbor angažmana. Crkva kao živa zajednica ima svoje povijesno lice.³³ Povijesno lice mjesne Crkve đakovačko-osječke kapilarno izgrađuju župnu suradnici uključeni u mnoga pastoralno katehetska područja života i rada župnih zajednica. Župni su suradnici izvrstan primjer identifikacije sa župnom zajednicom, jer se identifikacija sa zajednicom »mjeri« brigom, angažmanom, ispunjavanjem specifičnih zadaća kao izazovima svakoj župnoj zajednici.

Aktivnosti u župi	M
SUDJELUJEM U IZRADI PLANA I PROGRAMA ŽUPNE KATEHEZE.	2,60
SUDJELUJEM U IZRADI GODIŠNJEGA PASTORALNOG PLANA I PROGRAMA.	2,52
ORGANIZIRAM PRIGODNE PROGRAME U ŽUPI.	2,49
SVIRAM/PJEVAM NA LITURGIJSKIM SLAVLJIMA.	2,85
ČITAM NA LITURGIJSKIM SLAVLJIMA.	3,52

³³ Usp. P. CRNJAC, M. ŠIMUNOVIĆ (ur.), *Vjera mladih i župska zajednica*, Katehetsko vijeće Biskupske konferencije Jugoslavije, Kršćanska sadašnjost, 1982., str. 278.

SURAĐUJEM S MEDIJIMA-ŽUPNI DOPISNIK-MREŽNA STRANICA.	1,58
ČLAN SAM ŽUPNOGA PASTORALNOG VIJEĆA.	3,24
ČLAN SAM ŽUPNOGA EKONOMSKOG VIJEĆA.	1,33
SUDJELUJEM U ORGANIZACIJI ZA PRVU PRIČEST, KRIZMU.	3,23
VODIM ILI UREĐUJEM REDOVITO ILI POVREMENO ŽUPNU ADMINISTRACIJU.	1,28
VODIM I UREĐUJEM ŽUPNU KNJIŽNICU.	1,27
SUSTAVNO PRATIM I BILJEŽIM ŽUPNE AKTIVNOSTI-PIŠEM SPOMENICU.	1,65

M= aritmetička sredina

4.5. SURADNJA SA ŽUPNIKOM, KAPELANOM I VJEROUČITELJIMA

Za suradnju se odgaja, suradnja se stvara, ona nije nikada ni potpuna, ni dovršena, ona je uvjetovana eklezijalno, kulturno, socijalno društvenim čimbenicima koji utječu i stvaraju »profil jedne župe«. No, najvažnije je da suradnja postoji. Sa župnikom – prvim katehetom u župnoj zajednici – izvrsno surađuje 52,4% ispitanika. Surađuje, ali ne onako kako bi željelo 24,4%, dok 22,8% ispitanika, premda katehizira, ne surađuje sa župnikom. Dakle, gotovo jedna četvrtina župnih suradnika katehizira, a nema kontakta sa župnikom.³⁴ Znakovit je podatak – s mnoštvom pitanja bez odgovora, naime s vjeroučiteljima tek 18,5%, dovoljno 17%, a 70,5% uopće ne surađuje. U župama gdje postoji više župnih kateheta s ostalim katehetama izvrsno surađuje 53,7%, dovoljno 26,8%, a ne surađuje 19,5%.

Budući da veći dio župnih suradnika po naravi suradničkoga i animatorskoga angažmana u župnoj katehezi ovisi o neposrednoj pomoći župnika, vjeroučitelja i diplomiranih kateheta, ispitanici su bili pitani koliko im oni pomažu. Župnici/kapelani redovito pomažu župnim katehetama u 17,5%, povremeno 23,8%, a 58,9% nema nikakve pomoći. Što znači da su župne katehete prepuštene sebi, a ne bi smjele biti te da župnici »olako« prepuštaju vlastito evangelizacijsko pastoralno katehetsko poslanje drugima i to po principu »brigo moja prijeđi na drugoga«. Da je tomu tako pokazuje i činjenica što svega 1,3% vjeroučitelja redovito

³⁴ Ovdje se sada nameću ili otvaraju mnoga pitanja, pitanje suradničkoga mentaliteta i svijesti, kod župnika i kod župnih kateheta.

pomaže župnim katehetama u župnoj katehezi, 8,9% povremeno, a 89,9% uopće ne pomaže.³⁵

Ako usporedimo podatke o suradnji župnih kateheta sa župnicima i vjeroučiteljima s podacima koliko im oni pomažu u župnoj katehezi, lako uočavamo *fenomen nerazlikovanja suradnje na osobno ljudskoj i suradnji u eklezijalno pastoralno katehetskom smislu*. Razvijanje eklezijalne svijesti očit je zadatak svih, posebice formacije tijekom pohađanja Škole za župne suradnike.

Na permanentnim formativnim seminarima na nadbiskupijskoj ili regionalnoj razini sudjeluje 73,4% ispitanika. Istraživanja i rezultati o suradnji župnika, vjeroučitelja i kateheta u župnoj zajednici pokazuju kako je župska zajednica, zajedništvo i suradnja u njoj, neprestani izazov, »proces i projekt«. ³⁶ Župni suradnici koji su završili Školu sudjelovanjem na permanentnoj formaciji, ukazuju na to da su spremni na osobnu, pedagoško-katehetsku izgradnju i suradnju.

Suradnja u župi	M
SURAĐUJEM AKTIVNO SA ŽUPNIKOM.	4,00
SURAĐUJEM S VJEROUČITELJIMA.	2,83
SURAĐUJEM S OSTALIM ŽUPNIM SURADNICIMA KATEHETAMA.	4,18
U PRIPREMI ZA RAD POMAŽE MI ŽUPNIK/KAPELAN.	2,73
U PRIPREMI ZA RAD POMAŽE MI VJEROUČITELJ.	1,71
SUDJELUJEM NA SEMINARIMA ZA ŽUPNE SURADNIKE-PERMANENTNA FORMACIJA.	3,53

M= aritmetička sredina

4.6. NAJČEŠĆE POTEŠKOĆE S KOJIMA SE ŽUPNI SURADNICI SUSREĆU U RADU

Uz nedostatak dovoljne, a potrebite suradnje i pomoći u radu župnika, vjeroučitelja i drugih kateheta ispitanici ističu nedovoljnu osobnu podršku i suradnju roditelja

³⁵ Nužno se nameće i pitanje koliki je broj vjeroučitelja uključen u župnu katehezu, odnosno u jedan od oblika evangelizacijsko-pastoralno-katehetskog rada. Naime, vjeroučitelji su dužni u župi prebivališta biti najmanje jedan sat uključeni u evangelizacijsko-pastoralno-katehetski rad. Neangažiranost vjeroučitelja u katehezi stvara poteškoće i župniku i župnim suradnicima u strukturi, organizaciji, realizaciji i ostvarenju župne kateheze. Usp. *TI SI KRIST – ZA NAS I ZA SVE LJUDE, Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*, br. 154, str. 91.

³⁶ Usp. P. CRNJAC, M. ŠIMUNOVIĆ (ur.), *Vjera mladih i župska zajednica*, str. 276.

katehizana ili vjeroučenika. Da nema nikakve suradnje s roditeljima smatra 73% ispitanika.³⁷ Druga velika poteškoća nedovoljna je mogućnost kvalitetne pripreme za katehetski susret. Za 70,4% ispitanika nedovoljna pripremljenost stvara veliku poteškoću. Uz nedostatak pomoći onih koji trebaju pomoći (župnici, vjeroučitelji, diplomirane katehete) nedostatak osobnog vremena uzrok je nekvalitetne pripreme u 60,8% ispitanika.³⁸ Nedovoljan broj župnih suradnika, u odnosu na potrebe u župnim zajednicama za njihov angažman, poteškoćom smatra 58,9%. Poteškoću u nerazumijevanju okoline i obitelji osjeća 43% ispitanika.

Poteškoće s kojima se župni suradnici susreću u radu	M
*RODITELJI NE SURADUJU S ANIMATORIMA/SURADNICIMA.	*3,23
NEDOVOLJNA PRIPREMLJENOST ANIMATORA/SURADNIKA ZA RAD STVARA POTEŠKOĆE.	3,17
NEDOSTATAK OSOBNOGA VREMENA ZA PRIPRAVU VELIK JE PROBLEM U RADU.	3,03
*NEMA DOVOLJNO ANIMATORA/SURADNIKA U ŽUPI.	*2,83
NAILAZIM NA NERAZUMIJEVANJE OKOLINE/OBITELJI.	2,19

M= aritmetička sredina

**negativna tvrdnja*

4.7. IDENTITET ŽUPNOGA KATEHETE

Govoreći o planu i programu župne kateheze u obnovi župne zajednice pozivajući se na plan i program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi te njegovoj svrsi, hrvatski biskupi naglašavaju bitnu razliku između školskoga vjeronauka i župne kateheze: *dok je glavna svrha vjeronauka u školi sustavno i što cjelovitije upoznavanje vjere u svim njezinim vidovima (u učenju, slavljenju i življenju vjere), glavna je svrha župnoga vjeronauka (župne kateheze) što cjelovitije i što dublje uvođenje (inicijacija) u osobno*

³⁷ Pitanje kateheze roditelja uz katehezu djece ovdje ostaje otvorenim; koliko su zaživjeli susreti i kateheza roditelja u pripremi za sakramente njihove djece. »Župna kateheza djece i mladih koji se pripremaju na sakramente kršćanske inicijacije, treba biti popraćena i intenzivnijom katehezom roditelja i obitelji.« Usp. *TI SI KRIST – ZA NAS I ZA SVE LJUDE, Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*, br. 129.-130., str. 81.

³⁸ Iz ovog podatka iščitava se svijest odgovornosti za povjerenu zadaću i poslanje.

*iskustvo vjere, koje se najdjelotvornije uči, slavi i živi u konkretnoj vjerničkoj zajednici.*³⁹ Idealna slika, lik i identitet vjeroučitelja za treće tisućljeće, prema dr. Špiri Marasoviću, očituje u tom da vjeroučitelj bude:

- uvjerljivo uvjereni vjernik;
- čovjek Crkve;
- duhovna osoba ili osoba duhovnosti;
- čovjek sa smislom za siromahe, karitas.⁴⁰

U Istraživanju ispitanici su bili zamoljeni da sami iznesu idealni lik i duhovno vjernički identitet župnoga katehete. Prema župnim suradnicima koji su završili Školu za župne suradnike identitet župnoga katehete izgleda ovako:

- duhovno i vjernički vjerodostojan i autentičan u svakodnevnom životu – praktični vjernik (moralna dimenzija);
- osoba suradnje, komunikacije i javnoga svjedočenja u društvu i na radnom mjestu – (svjedočka dimenzija);
- teološko-katehetska kompetentnost (teološko-pedagoška dimenzija);
- osoba redovite i sustavne angažiranosti u župi (eklezijalno pastoralno katehetska dimenzija).

Što po Vama čini identitet župnoga katehete?	M
VJERSKA I DUHOVNA VJERODOSTOJNOST TE AUTENTIČNOST – PRAKTIČNI VJERNIK.	3,68
OTVORENOST ZA SURADNJU I KOMUNIKACIJU, POSEBICE SVJEDOČENJE U DRUŠTVU I NA RADNOM MJESTU.	3,07
TEOLOŠKO-KATEHETSKA FORMACIJA.	2,57
OSOBA REDOVITE I SUSTAVNE ANGAŽIRANOSTI U ŽUPI.	2,48

M= aritmetička sredina

³⁹ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice – plan i program*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije i Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zagreb – Zadar, 2000., str. 9.

⁴⁰ Usp. Š. MARASOVIĆ, Lik vjeroučitelja za treće tisućljeće, u: *Kateheza* 20(1998.)1, str. 10.-14.

4.8. PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE USPJEŠNOSTI RADA

Zanimljivi su završni komentari župnih suradnika, na posljednje pitanje MOJ KUTAK – Još bih želio/la dodati... Ukupno 67 župnih suradnika, dakle 80% sudionika istraživanja napisalo je svoj komentar u prazan prostor na kraju upitnika. Petnaest »specifičnih« komentara izdvojeno je:

1. *Smatram da bi u daljnjem radu Škole, vezano uz kategorizaciju titula završenih suradnika/animatora u katehezi, kriterij navedene kategorizacije trebao biti izmijenjen. Naime, davanje »titula« prema stručnoj spremi, u ovom slučaju – rad Škole i daljnje djelovanje u župnoj zajednici, nije relevantno. Dapače, učinjeno degradira i ponižava sudionike škole jer su završili isti program Škole, s istim zahtjevima i kriterijima. Stoga smatram da bi, ako je kategorizacija animator/suradnik uopće potrebna, relevantnije bilo učiniti je prema razini stručnoga znanja i sposobnosti tijekom trajanja Škole, odnosno prema učinjenoj ispitnoj evaluaciji.*
2. *Za trajnu formaciju potrebno je što više praktičnih radionica uz proširenje znanja i dodatne teološke naobrazbe. Uglavnom, koliko je meni poznato, u najvećem dijelu župa nije zaživio taj praktični dio suradnje na relaciji župni suradnik-vjeroučitelj-župnik. Ipak, imajmo svi strpljenja, više surađujmo i, konačno, trebamo svi skupa djelovati!*
3. *Radom sam zadovoljna, imam podršku župnika, samo mi je žao što roditelji više ne podupiru župnu katehezu i imamo jako malo djece u skupini za više razrede. Poslije Prve pričesti jako malo roditelja dolazi sa svojom djecom na misu. Djeca su uključena u razne izvanškolske aktivnosti i imam dojam da župnu katehezu doživljavaju kao još jednu dodatnu obvezu koja nije potrebna jer u školi već imaju vjeronauk, kao da ne vide razliku između ta dvije stvarnosti. Možda nam Vi možete dati savjet i pomoći.*
4. *Nisam zadovoljan jer ne radim ono za što sam osposobljen. Ponuđen mi je rad s krizmanicima, ali ne sviđa mi se ni program, ni način na koji se to radi – nije primjeren za srednjoškolce. Ponekad žalim što sam potrošio dvije godine u prazno.*
5. *Smatram da nisam kompetentan katehizirati. Jako malo vremena župnik ima za nas, otresito se ponaša, bahato. Nema, ili bolje rečeno, slabo ima pomoći. Što činiti? Moliti se za župnikov odlazak?!*
6. *U župnu katehezu nisam uključena, ali sudjelujem u izradi župnoga lista, te ostalim grafičkim, informatičkim i fotoaktivnostima po potrebi u župi, a prema svojim sposobnostima i prema slobodnom vremenu. Kao župni suradnik zadovoljna sam i sretna sam kad god mogu biti od koristi u župnoj zajednici. Valja ustrajati.*

7. *Moje osobno mišljenje je – zašto nisam uključena u župi – župnik drži sve konce u svojim rukama – čak i po cijenu da sve ne stiže – pa neka narod ostane zakinut jer on mora biti uključen i sve kontrolirati. Zaključak je da nema povjerenja u laike. Promijenite nešto...*
8. *Od napuhanog znanja nema ništa – bez djelovanja Duha Svetoga. Iskustvo vjere, što sam doživio i onda prenositi drugima kako bi se zarazili živom vjerom, istinitom, čvrstom, uvjerljivom, a ne poslije sakramenta razlaz – zbogom Crkvo! Molitva, krjeposti, djela i zajedništvo – želim ustrajnosti svima.*
9. *Uopće nisam uključena u katehezu, rečeno mi je da nisam potrebna. Guše se sve inicijative pa puno osoba ne želi sudjelovati. Žalosno je gledati kako neke župe cvjetaju i dišu, a neke se ne daju mijenjati jer su župnici apsolutni vladari. Ili nam ne vjeruju, ili ne žele da im se petljamo u struku. Treba mijenjati nešto, makar dekretom.*
10. *Bogu hvala i Vama za Školu. Moj je prijedlog više seminarskih radova za polaznike.*
11. *Žao mi je što seminari budu subotom dopodne pa rijetko mogu sudjelovati jer u to vrijeme imam župnu katehezu. Jako sam zadovoljna radom kao župni suradnik jer za sve ideje imam potporu časne sestre-vjeroučitelja i župnika.*
12. *Kao iduću temu seminara voljela bih da se sastanu svi župnici i animatori i da se župnici izjasne što žele od svojih animatora i otvoreno kažu zašto šalju vjernike u Školu, a nisu otvoreni za suradnju. Škola je idealno osmišljena i bila sam prezadovoljna pohađajući je. Ne mogu navesti razlog za neangažiranost u župi jer ne znam razlog. Zato predlažem temu Suradnja župnika i animatora.*
13. *Kad bismo barem jednom godišnje imali duhovnu obnovu za župne suradnike.*
14. *Osobno mislim da bi trebalo organizirati kateheze za roditelje jer preko njih ćemo doći do djece. Župnici bi trebali biti puno aktivniji i ne smiju brzo dizati ruke.*
15. *Radionice za katehete i razmjena iskustava trebale bi biti češće nego do sada.*

Umjesto zaključka

Anketom među polaznicima koji su završili Školu za župne suradnike htjelo se, preko kritičkoga osvrta polaznika, unaprijediti kvalitetu Škole u budućnosti, provjeriti mišljenje i stavove župnih suradnika o uključenosti u pastoralno-katehetsko djelovanje u župi, ispitati kvalitetu i zadovoljstvo radom župnih suradnika kao složene stvarnosti župe i župnih zajednica, otkriti motive pohađanja Škole, procijeniti kvalitetu i kvantitetu sadržaja i predavanja u Školi, upoznati se s kvalitetom suradnje sa župnikom i s ostalim župnim katehetama, identificirati poteškoće s kojima se župni suradnik susreće u radu, spoznati, prepoznati i proanalizirati iskustva pojedinca u župnoj zajednici, kritički se osvrnuti na motive upisa, pohađanja Škole te rada u

župi, analizirati otvorenost i spremnost za permanentnu teološku-katehetsku naobrazbu, prepoznati najčešće poteškoće na koje nailaze u radu te definirati njihov identitet. U skladu s postavljenim pitanjima dobiveni su sljedeći rezultati:

1. Od ukupno 207 polaznika, koji su završili Školu za župne suradnike, 84 (41%) suradnika sudjelovalo je u provedenom istraživanju, od toga ukupno njih 50 (60%) uključeno je aktivno u pastoralno-katehetsko djelovanje u župi. Neangažiranih 40% ukazuje *na potrebu sustavnije i kvalitetnije permanentne pedagoško-katehetske i eklezijalno-duhovne brige prije i nakon završetka Škole.*
2. *Dio polaznika nije angažiran u onim područjima za koja se pripremao tijekom školovanja.* Od 18% ispitanika, koji su završili pastoral braka i obitelji, 4% angažirano je u pastoralu braka i obitelji, od 44% suradnika/animatora kateheze viših razreda 18%, od 10% za izvanliturgijska molitvena slavlja 7%. U katehezi nižih razreda angažiran je veći broj od broja koji je završio i to za 1%.
3. Motivi pohađanja Škole intrinzični su. Od 84 ispitanika, njih 67 u potpunosti, a 13 djelomično, dakle 80 ispitanika, Školu je upisalo kako bi produbilo i više upoznao vjeru. Shvaćanje i doživljavanje Škole kao jednog od oblika kateheze odraslih ukazuje na to da je Crkva đakovačko-osječka prepoznala želju mnogih odraslih vjernika za produbljenjem vlastite vjere. U tom smislu jedan od mogućih budućih koraka mjesne Crkve đakovačko-osječke mogao bi biti osnivanje i pokretanje (Škole) kateheze odraslih u svim gradovima ili regijama Đakovačko-osječke nadbiskupije na principima, postavkama, posebice strukturi Škole za župne suradnike. Njezino pokretanje moglo bi također biti svake druge godine, a nositelji bi bili timovi koje bi činili svećenici, vjeroučitelji diplomirani teolozi i katehete koji su završili Školu za župne suradnike.
4. Tijekom Škole za župne suradnike razvili su osjećaj samopouzdanja i kompetentnosti.
5. Sudionicima istraživanja stalo je da suradnja između župnika, vjeroučitelja, diplomiranih kateheta i njih bude još bolja, kvalitetnija i vjerodostojnija. Sa župnikom – prvim katehetom u župnoj zajednici izvrsno surađuje 52,4% ispitanika. Suraduje, ali ne onako kako bi željelo 24,4%, dok 22,8% ispitanika, premda katehizira, ne suraduje sa župnikom. S vjeroučiteljima izvrsno surađuje 18,5%, dovoljno 17%, a 70,5% uopće ne suraduje. U župama gdje postoji više župnih kateheta izvrsno surađuje 53,7%, dovoljno 26,8%, a ne suraduje 19,5%.
6. Kvalitetu Škole ocijenili su vrlo visokom ocjenom $M=4,83$, a predavače u Školi ocjenom $M=4,76$. Zadovoljstvo školom pokazuje kako Škola stvara kod polaznika prepoznatljivu kršćanku fizionomiju. Ona nije samo usvajanje vjerskih sadržaja, nego stvara jedan novi mentalitet i trajni stil življenja vjere, sposob-

nost življenja života u vjeri, teološko-egzistencijalnu jasnoću i volju prenošenja drugima iskustva vjere.

7. Ostale poteškoće: u 70,4% ispitanika nedovoljna pripremljenost stvara veliku poteškoću, nedostatak osobnoga vremena uzrok je nekvalitetne pripreve u 60,8% ispitanika. Nedovoljan broj župnih suradnika u župnim zajednicama poteškoćom smatra 58,9%. Poteškoću nerazumijevanja okoline i obitelji osjeća 43% ispitanika.
8. Za kvalitetu evangelizacijsko-pastoralno-katehetskog rada najvažnijim smatraju potrebu boljšega povezivanja teorijskih sadržaja s praktičnim sadržajem.
9. Prema istraživanju, identitet župnoga kateheta čini:
 - duhovna i vjernička vjerodostojnost (moralna dimenzija);
 - suradnja, komunikacija i svjedočenje u društvu – radnom mjestu (svjedočka dimenzija);
 - teološko katehetska kompetentnost (teološko pedagoška dimenzija);
 - redovita i sustavna angažiranosti u župi (eklezijalno-pastoralno-katehetska dimenzija).

Istraživanje je omogućilo produbljeno razumijevanje potreba župnih suradnika kao aktivnih sudionika u evangelizacijsko-pastoralno-katehetskom životu i radu u župnoj zajednici. Škola za župne suradnike kvalitetan je i moderan evangelizacijski pastoralno-katehetski model. Istraživanje ukazuje na nužnu prementalizaciju svećenika, vjeroučitelja i župnih kateheta, posebice kada se radi o suradnji i o timskom radu.

**THE FORMATION OF PARISH CATECHIST IN THE SCHOOL
FOR PASTORAL ASSOCIATES IN THE ARCHDIOCESE
OF ĐAKOVO-OSIJEK
THE ANALYSIS AND CRITICAL REVIEW**

Stanislav Šota*

Summary

The School for pastoral associates in the Archdiocese of Đakovo-Osijek was opened in 2004. It lasts for two years. The aim of the School is to provide initial and fundamental theological-pastoral-catechetical and spiritual formation for lay people, the volunteer pastoral associates, who are encouraged and sent by their parish communities to receive better formation.

Of the 207 participants who finished the School, 60% is actively involved in pastoral catechetical activities in the parish. The 40% that are not engaged in the activities show the need for a better and more systematic permanent pedagogical-catechetical and ecclesial-spiritual care before and after finishing the School. Part of the students are not engaged in those areas for which they have been preparing during school.

Motives for attending the School are intrinsic. The understanding and experiencing of the School as a form of adult catechesis suggests that the Church in Đakovo-Osijek has recognized the desire of many adult believers for deepening their faith.

52.4% of the representatives have excellent cooperation with their parish priest, as the primary catechist in the parish community. 18.5% of them have excellent cooperation with religious instructors. They rated the quality of the School as very high, $M=4.83$, and the teachers received $M=4.76$. The satisfaction with the School shows that it builds in the students a distinctive Christian physiognomy. It is not a mere adoption of religious content, but it creates a new mentality and a permanent style of living the faith, the ability to live the life of faith, the theological and existential clarity and the desire to share with others the experience of faith.

* Dr. sc. Stanislav Šota, Archdiocese of Đakovo-Osijek, Strossmayerov trg 6, 31400 Đakovo, Croatia, stanislav.sota@os.t-com.hr

For 70.4% of the representatives the insufficient preparedness causes great difficulty for catechesis, and the lack of personal time is the cause for poor preparation for 60.8% of them. 58.9% feel that the lack of pastoral associates in parishes presents a difficulty; and 43% of them have difficulties with the lack of understanding from their communities and families.

According to the research, the identity of parish catechist consists of: spiritual and religious credibility (moral dimension), cooperation, communication and public testimony in society (testimonial dimension), theological-catechetical formation and competence (theological-pedagogical dimension), regular and systematic involvement in the parish (ecclesial-pastoral-catechetical dimension).

Keywords: *School for pastoral associates, associate/ animator of parish catechesis, parish catechesis, cooperation, difficulties, identity of parish catechists.*